

Nuorten tapa hahmottaa solidaarisuutta luo toivoa

Tiina Määttä

Riikka Korkiamäki

Tampereen yliopisto (Porin yksikkö)

Tutkimuksen tausta

- Tässä puheenvuorossa hyödynnämme solidaarisuuden käsitettä sen esiin nostamiseen, miten nuorten tapa olla maailmassa on toivoa herättävää.
- Puheenvuoromme perustuu aineistoon, joka on tuotettu vuonna 2023 Suomen Akatemian rahoittamassa SoliPro-hankkeessa (2022–2026).
- Hankkeessa on kerätty nuorten koulussa tuottamia fantasiakerronnallisia eläytymistarinoita, joiden avulla kartoitetaan nuorten keskinäisten solidariteettien perusteita, motiiveja ja käytäntöjä.

Tutkimuksen merkitys

- Perinteisesti solidaarisuuden tunteen ja käytäntöjen on ajateltu nousevan samankaltaisista arvoista.
- Tällöin saattaa jäädä tunnistamatta, mihin solidaarisuus perustuu ja miten sitä osoitetaan tämän päivän nuorten arvopluralistisessa maailmassa.
- Tutkimuksessamme pyrimme ymmärtämään nuorten solidaarisuuden mekanismeja irrottautuen moraalisista hierarkioista, joissa aikuiset ovat moraalin valvojia sosiaalisessa järjestyksessä.
- Millaisista lähteistä solidaarisuus rakentuu ja miten se ilmenee silloin, kun nuoret saavat itse luoda kuvitteellisen kouluympäristön ja päättää yksinvaltaisesti solidaarisuuden perusteista ilman tuomitusta tulemisen pelkoa?

Metodi

- Aineisto koostuu koulun yhdeksäsluokkalaisten kirjoittamista tarinantäydennystehtävistä.
- Tarinantäydennystä käytetään sellaisten aihepiirien tutkimiseen, jotka sisältävät moraalisia jännitteitä (esim. Clarke, Braun & Wooles 2015)
- Osallistujat täydentävät tutkijan johdantolauseella aloittamaa tarinaa ja siten eriyttävät itsensä sisällöstä kuvitellun tarinan päähenkilön kautta.
- Metodია käytetään erityisesti silloin, kun tutkija on kiinnostunut osallistujien motiiveista ja arvoista.

Tarinan alku

Lämpimät onnittelut Emma/Tommy! Olet selvinnyt zombimaailmanlopusta ja olet nyt virallisesti maailman viimeinen tyyppi. Aamunkoitossa voit löytämälläsi anti-zombi-ihmelääkkeellä parantaa kymmenen tarkoin valitsemaasi zombia rakentaaksesi heidän kanssaan uuden maailman. Anti-zombi-lääke kuitenkin toimii vain koulun alueella!

Millaisten ominaisuuksien tai luonteenpiirteiden perusteella sinä Emmana/Tommynä valitset ihmisiä maailmanpelastusoperaatioosi? Valitsetko parhaita kavereitasi koulussa, koulun cooleja tai suosittuja tyyppejä, koulun parhaita oppilaita, opettajia tai muita koulun aikuisia, vai keitä ja miksi? Keitä et ainakaan valitse uuteen maailmaan?

Jatka seuraavaa tarinaa Emmana/Tommynä:

"On uuden maailman ensimmäinen aamu. Anti-zombi-ihmelääkkeeni riittää kymmenen zombin parantamiseen koulun alueella. Tarkoin harkittuani olen päättänyt.... (jatka tarinaa alla olevassa tilassa!)"

Aineisto ja analyysi

- Yhden koulun kaikki 9. luokkalaiset, N=29
 - Yhtä lukuunottamatta kaikki paikalla olleet oppilaat osallistuivat
 - Anonyymi Forms-lomake, tiiviit taustatiedot (ikä, sukupuoli, kuinka pitkään käynyt ao. koulua)
 - 15 poikaa, 11 tyttöä, 1 muu, 2 ehs (itseidentifiointi); keski-ikä 15 v
 - Tarinoiden pituus 5-212 sanaa, ka 59 sanaa; kirjoittamiseen käytetty aika ka 13 min
 - Analyysi: solidariteettien perusteet, motiivit ja käytännöt
 - Keitä kohtaan vastaajat ilmaisevat solidariteettia (yhteisyyttä, kuulumista, jaettuja kiinnostuksen kohteita, moraalista velvollisuutta sosiaaliseen tukeen)?
 - Miten näitä valintoja perustellaan?
 - Millaisin käytännöin solidariteettia osoitetaan/kuvataan? > Millaisia solidaarisuuden muotoja/tyyppejä vastauksissa kuvataan?
- Mitä analyysi nuorten kuvaamista solidaarisuuksista kertoo toivon näkökulmasta?

Kolme solidaarisuuden tyyppiä

- **Olemassa oleva solidaarisuus**, joka perustuu jo olemassa oleviin ihmissuhteisiin (ystävät). (n=3)

“I would choose only closest friends so we can put our tiny brains together” (P25)

- **Reflektiivinen solidaarisuus**, joka perustuu keskinäisen riippuvuuden tunnistamiseen erilaisuuden arvostamisen kautta (toisten ihmisten tietojen ja taitojen merkitys omassa selviytymisessä). (n=15)

“wise peers, hardworking peers and positive peers but also a lazy person because: lazy ones are always looking for shortcuts and easier ways of doing things, so this is why they can come up with fresh simple ideas.” (13)

- **Affektiivinen solidaarisuus**, joka perustuu tietoisuuteen ihmisen haavoittuvaisuudesta epävarmassa maailmassa (eksistentiaaliset kysymykset omasta paikasta maailmassa). (n=11)

“[I would choose] three physically fit people that can defend themselves and others. I would cure two of my friends so they can be on my side and defend me if I am betrayed [by group members].” (9)

Toivo ja solidaarisuus

- **Toivo**

Juontaa mahdollisesti sanskritista:

daiva- 'ennustaa; luvata, vanna'.

- **Solidaarinen**

Yhteenkuuluvuutta tunteva, myötämielinen; yhteisvastuullinen

Lähtökohtana lähinnä ranskan *solidaire* 'solidaarinen, yhteisvastuullinen; täydellinen, kokonainen', jonka pohjana on latinan *in solido* 'yhteisvastuullisesti, kokonaisuudessa', jossa *in* 'sisällä' + *solido*, taivutusmuoto sanasta *solidum* 'koko summa' (johdos sanasta *solidus* 'täydellinen, kokonainen; vankka, luja, tiivis').

Lähde: Suomen etymologinen sanakirja

- Molemmissa käsitteissä voidaan nähdä taustalla ajatus luottamuksesta

Nuoret tiennäyttäjinä

- Tulevaisuuteen on mahdollista vaikuttaa ja siksi toivo on keskeinen käsite (Kleist & Jansen, 2016), etenkin nuorisotutkimuksessa.
- Millaista solidaarisuutta yhteiskunnassa tarvitaan ja mitä aikuiset voivat oppia nuorten tavasta olla maailmassa?
- Aineistossamme merkillepantavaa oli perinteisen samankaltaisuuden perustuvan solidaarisuuden vähäisyys.
- Lisäksi aineistoissa ei juurikaan näy aikuisille ominainen solidaarisuuden kohteen ”omistaminen”. Affektiivinen solidaarisuus ei siis tässä aineistossa perustu säälintunteeseen, kuten vaikuttaa olevan tyypillistä aikuisten kesken.

Nuoret tiennäyttäjinä

- Tutkijoilla on velvollisuus taistella tälle ajalle ominaista kyynisyyttä vastaan (Kleist & Jansen, 2016).
- Nuorten tarinoissa ovat läsnä eksistentiaaliset kysymykset ihmisen suhteesta toisiin. Niissä näkyy myös solidaarisuus, joka on hallitsematon ja lähes mystinen.
- Epätietoisuus on toivon edellytys, sillä muutos ei ole mahdollinen, jos tulevaisuus on varma (Kleist & Jansen, 2016).
- Se, että nuoret tässä tutkimuksessa eivät aikuisten tavoin halua ensisijaisesti omistaa solidaarisuuden kohdetta, on toivoa herättävää ja meitä tutkijoita herättelevää.

Haavottuvaisuus ja luottamus toisiin

- On tärkeää, että tutkijat löytävät ja jakavat pessimismiiä ja kyynisyyttä haastavia toivon pilkahduksia (Kleist & Jansen, 2016).
- Nuorilta kerätyssä aineistossa solidaarisuus palaa ihmisyyttä koskevien peruskysymysten äärelle.
- Nuoret tunnistavat oman haavoittuvaisuutensa ja sen, etteivät yksinkertaisesti selviä ilman toisia.

Lähteet

Clarke, V., Braun, V. and Wooles, K. (2015) Thou shalt not covet another man? Exploring constructions of same-sex and different-sex infidelity using story completion. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 25 (2), 153–166.

Kleist N. & Jansen S. (2016) Introduction: Hope over Time—Crisis, Immobility and Future-Making, *History and Anthropology*, 27:4, 373-392.

Tulossa:

Määttä, Tiina & Korkiamäki, Riikka (submittaus 12/2023) Solidarity in high school children's post-apocalyptic stories